

MINNEN

FRÅN

SCB

Statistiska Centralbyrån

Vera Sandahl-Jacobsson

Lidingö 2011

Förord

I slutet av 2008 utkom en jubileumsbok om Statistiska centralbyråns första 150 år. Boken är författad av Ulf Jorner, en av centralbyråns medarbetare. Han har lagt ner ett otroligt arbete med att belysa verksamheten under alla dessa år. Jag blev intervjuad om vad jag minns från mina 35 år på centralbyrån. Det har kanske tillfört något.

Redan tidigare hade jag haft tanken att skriva ner några personliga minnen från alla mina år på SCB. Det kan också höra till att minnas hur de s. k gräsrötterna hade det. Någon annan i chefsställning kan kanske berätta, hur de upplevde sin tid på statistiska centralbyrån. Men det brådskar, ty bland dem som var med på 1940-talet finns inte så många kvar. Det måste finnas mycket sidomaterial kvar från Ulf Jorners arbete, som man kan ha glädje av. Mitt hjärtliga tack för att jag fått använda några bilder.

Själv vill jag nu med hjälp av mina många bilder belysa hur det kunde vara att arbeta på centralbyrån. Jag vill ge en bild av vardagslivet och något av den sociala biten i arbetet. Det ordnades även en del fritidsverksamheter, dels för hela centralbyrån, dels avdelningsvis, där ju mina minnen är från mina "byråer".

Det är från en tid som är så helt olika dagens arbetssituation, att det kan var värt att dokumentera. Tror jag, i alla fall.

Så långt skrev jag hösten 2009. Sedan har arbetet av flera anledningar varit vilande. Jag har tvekat länge om jag verkligen skulle ge ut detta i bokform, eller låta det vara just mina minnen.

Nu hösten 2011 har jag kommit fram till att jag vill fullfölja det och publicera det för några, som eventuellt har intresse av det.

Hösten 2011

Vera Sandahl-Jacobsson

Minnen från mina trettiofem år på SCB

Det var den 14 februari 1945 som jag sökte arbete på Kungl. Statistiska Centralbyrån hos chefen Ernst Höijer, som var kusin med min far. Det var krig och att få plats som möbelarkitekt/inredare hade visat sig omöjligt. Han tog emot mig vänligt och berömde mitt studentbetyg.

PÅ RIDDARHOLMEN

Jag fick anställning och kunde dagen därpå börja på fjärde avdelningen under 1:e aktuarie Sverker Grooth. Kungliga Statistiska Centralbyrån hade då sina lokaler i gamla riksdagshuset på Riddarholmen och namnet var just Kungliga Statistiska Centralbyrån.

Mitt arbete bestod bl a i att från protokoll skriva ut s. k kartoliner, (närmast registerkort) som sedan bildade underlag för statistiken, Det gällde – vill jag minnas – konkurser. Jag skrev väldigt snabbt så det var kanske inte så populärt. Snart upptäckte man, att jag gärna skrev maskin och jag fick mer och mer skrivarbete. Men maskinen på avdelningen var uråldrig och det gick faktiskt inte att få snygga utskrifter. Detta var före de elektriska maskinernas tid så det gällde att ha ett jämnt kraftigt nedslag. Alltnog utverkade jag att avdelningen fick en ny modernare maskin att skriva på. Det blev en då mycket modern maskin av Åtvidabergs märke "Halda" i vacker grön färg.

Jag arbetade även extra åt 1:e aktuarie Sverker Grooth, som höll på en utredning om återfallsförbrytare. Det gjordes efter det ordinarie arbetets slut.

På Riddarholmen hade man ett stort arkiv, där bl.a. utdrag ur kyrkböckerna förvarades. Prästerna var ålagda att för varje kvartal lämna avskrifter ur födelse- och dopboken, ur lysnings- och vigselboken samt ur död- och begravningsboken. Jag hittade utdragen från Norrtälje församling, och fann att de var skrivna antingen av min faster eller av farmor,

Ernst Höijer
Tf Överdirektör
1935 – 1940
Överdirektör
1941 – 1949

Ernst Höijer var född 1884 och dog 1974. Han hade börjat på statistiska centralbyrån redan 1906. Han blev 1:e aktuarie 1914 och byråchef 1918. Han doktorerade 1918 på avhandlingen "undersökning av det större och mindre jordbrukets produktion" Han var tillförordnad överdirektör för Richard Sandler under dennes tjänstledigheter för uppdraget som minister under åren 1935 – 1940, då han utnämndes till överdirektör, vilken tjänst han innehade tills han blev pensionär 1949.

Inom Odd Fellow-orden blev Ernst Höijer 1936 "storsire", d v s ledare för den svenska storlogen. Han lade ned stort arbete för Odd Fellow, vilket bl a intygats av hans son, Bengt Höijer.

och undertecknade av min farfar, prosten C.G. Sandahl.

Med dessa utdrag som grund framräknades befolkningsstatistiken. De publicerade tabellerna var inte så detaljerade, att man redovisade per församling, utan uppgifterna lämnades kontraktsvis eller kommunvis och sedan länsvis. De länsvisa tabellerna ingick även i Statistisk årsbok. Till hjälp hade man tabellutkast, som skulle fyllas i med

*Räknemaskin av
märket Odhner*

uppgifterna, som prästerna hade lämnat. Det gällde att skriva snygga, små siffror. Man skrev med bläckpenna, d v s man hade ett skaft, där man satte in en stift att skriva med. Många var utomordentligt skickliga med bläckpennan. Siffrorna räknades sedan samman och fördes in i arbetstabellerna.

Alla som arbetade med detta hade räknemaskiner av olika sorter. En del var verkligen gamla, men de fungerade. De som hade mest räknearbete fick de bästa maskinerna. De var Åtvidabergsmaskinen FACIT. Först fanns bara manuella, men rätt snart kom de elektriska. Sedan fanns de gamla av märket ODHNER, med piggar som skulle ställas in. Den var förstås handdriven. Men övning ger färdighet och man kunde uppnå rätt stor hastighet. Länstabellerna gav också siffror för hela riket.

Utdragen användes också i släktforskningsärenden, som jag senare kom att arbeta med. Det kom många förfrågningar från Amerika, där flera svenska invandrare uppnått pensionsålder och måste bevisa sin ålder.

Kansliet sköttes av Aktuarie Jo (Josef) Södergren, som till sin hjälp hade en kanslist Britta Sjöberg. I hennes arbete ingick att svara för arbetet med statistisk årsbok tillsammans med överdirektören. Registrator var Hildur Eriksson som skötte bokföringen och hade hand om utbetalningen av löner. De första

åren jag var anställd, gick utbetalningen till så här. Hon tog hem pengar i olika valörer. Det fanns sedlar för 100:-, för 50:-, för 10:- och för 5:- kronor. Vidare fanns det mynt för 2 kr, 1 kr, femtioöringar, 25-öringar, tio-öringar, fem-öringar, två-öringar och ett-öringar.

På dagen för utbetalning av löner gick vaktmästaren till de olika avdelningarna och meddelade, att det var dags att gå till registratorn och få lönen. Först var det akademikernas tur, och man stod i kö för att få sina pengar uppräknade. Man fick sina sedlar och mynt i handen. Man kontrollräknade och signerade i lönelistan, att man hämtat sina pengar. Vad rik man kände sig! Min första lön var 250:- kronor men höjdes snart till 275:- kr per månad.

Efter några år blev det ändrat och lönen räknades upp och lades i ett kuvert till var och en. Sedan var ju avdelningarna spridda i många lokaler och det blev en person på varje avdelning som fick till uppgift att betala ut lönerna. Ännu senare bestämdes att vi skulle ha checkhäfte, där lönen sattes in. Det var faktiskt rätt bekvämt för man hade ju alltid pengar. Men det gällde att sköta det.

I gamla riksdagshuset på Riddarholmen fanns även Socialstyrelsen och Kommerskollegium. För dessa myndigheter fanns en gemensam lunchservering. Den låg i bottenvåningen och hade

trevliga lokaler och en trevlig föreståndarinna. År 1945, när jag började hade man ännu kuponger för både smör och bröd, som man fick lämna vid beställningen. Man satt vid småbord och blev serverad. Det bildades små grupper, som sökte varandras sällskap till lunch. Det var både gott och vällagat och trivsamt.

Ernst Höijer slutade alltså 1949 och år 1950 tillträdde *Karin Kock* som överdirektör. Karin Kock var född 1891 och dog 1976, Hon var överdirektör från 1950 till 1957, då hon blev pensionär. Hon hade doktorerat i national-ekonomi 1929 och blev docent vid Stockholms Högskola 1933. År 1947 blev hon den första kvinnan i Sveriges regering och 1950 alltså chef för SCB. Som pensionär skrev hon "Statistiska Centralbyrån 100 år" Jag hade förmånen att få arbeta tillsammans med henne. Privat var hon gift med Hugo Lindberg, advokat.

Karin Kock
Överdirektör
1950 – 1957

Omkring 1950 beslöt man att återuppta utgivningen av *Statistisk Tidskrift*. Ansvarig utgivare var överdirektör Karin Kock och redaktör blev 1:e aktuarie Yngve Fritzell. Jag blev vad man kan kalla redaktionssekreterare, vilket innebar ett roligt –

och rörligt – och intressant arbete med att samla in materialet och ha kontakterna med uppgiftslämnarna till tabellerna (de olika avdelningarna), läsa korrektur och samarbeta med tryckeriet. Vid inbindningen av hela årgången kunde jag genomdriva, att vi förnyade pärnarna från den gamla 1800-talsmässiga till ett för tiden modernare. Arbetsuppgiften låg på bibliotekets område.

Arbetet med *Statistisk Årsbok* hade länge varit chefens ansvar. Han hade naturligtvis en person som arbetade med detta, men huvudansvaret låg på chefen. Men så småningom ändrades det så att arbetet med årsboken flyttades till biblioteket under ledning av Aktuarie Margit Vinge. Rätt snart anställdes jag att läsa korrektur och ha kontakter med de olika avdelningarna för att få in aktuella uppgifter i den nya årsboken. Ulf Jorner nämner i sin jubileumsbok, att man under 1950-talet övergick från franska språket till engelska som språk i årsboken. Det får mig att minnas, att det faktiskt var min uppgift att göra ett utkast till översättningen. Alla tabellerna monterades på lösa blad och de engelska texterna fördes in. Några texter är ju lika för flera av tabellerna, man och kvinna fördes in, men de speciella texterna måste översättas. Man anlidade en infödd engelska, Nancy Lundén, gift med en av de anställda, Erik Lundén. Det var ett stort merarbete för det årets utgåva. Första årsboken med engelsk text var den för år 1953.

Under detta arbete delade jag ett litet arbetsrum med Hildur Åkerlund. Hon var känd för att vara lite barsk och svår att göra till lags, så de andra undrade hur det skulle avlöpa. Men en av de första dagarna pratade vi igenom situationen och bestämde gemensamt att vi skulle visa dem att vi kunde dela rum. Vi hade olika arbetsuppgifter och det tror jag var en fördel. Vi blev goda vänner och hon berättade en del som fick mig att fundera. Hennes- och systemens – lön var i stort sett familjens inkomst. Hon bodde med sin mor, en syster och en bror. Det var brodern som skulle få läsa vidare.

Han skulle kosta på. Antagligen gick systrarnas lön mestadels till familjens utgifter. Modern hade kanske pension. Jag upptäckte sedan att flera av de äldre damerna var i liknande situationer. Det var vanligt på den tiden.

Under 1950-talet blev de utländska kontakterna allt fler. Det gällde både för Socialstyrelsen, Kommerskollegium och Statistiska Centralbyrån. På överdirektör Karin Kocks initiativ bildades då den s.k. *Kontaktkommittén för internationell statistik*. Hon frågade mig om jag ville vara sekreterare i kommittén. Det var ju ett förtroendeuppdrag man gärna tackade ja till. Tiden den 3 februari 1955 till den 1 februari 1959 hade jag uppdraget. Det innebar att skriva ut kallelser till sammanträden, föra protokoll och sköta den skriftväxling som uppstod, samt att ordna det tryck som kom från de olika internationella kommittéerna och förse dem som deltog i konferenserna med det material som behövdes vid de olika mötena. Man måste kunna både engelska och franska för att klara uppgiften.

I slutet av 1800-talet hade man bildat *Institutet för Internationell Statistik – ISI*, som hade sina möten vart tredje år i olika länder. I början av augusti år 1957 hölls mötet i Stockholm. Statistiska Centralbyrån och Statistiska föreningen stod tillsammans som värdar för mötet Karin Kock var då överdirektör och hade mycket att styra med. Jag var inblandad så till vida att jag var med i en kommitté som ansvarade för "anhörigprogrammet". Statistiska föreningens medlemmar hade åtagit sig att en kväll ordna en sammankomst hemma hos någon, lite personligt alltså. Vi var tre damer, Signe Cöster, Marianne Gustafsson och undertecknad, som ordnade en träff hos Signe Cöster, som hade en rymlig våning i innerstan. Vi hade sagt, att vi kunde ta tre personer var, nio tillsammans. Men när det var dags hade man ökat antalet till tolv och jag tror att vi var fler. Det talades tyska, engelska och franska vid de olika borden. Jag tror att det blev en oförglömlig kväll för både gästerna och värdarna, Allt flöt så bra och

det var gott och trevligt. Bland gästerna minns jag chefen för Belgiens statistiska centralbyrå. Dagen efter bad överdirektör Karin Kock mig att komma till biblioteket, då hon ville presentera mig för några av deltagarna. Bland dem var just chefen för Belgiens statistiska centralbyrå. Men vi kände ju varandra, sedan han efter festen hjälpt oss med att ställa tillbaka olika stolar på sina platser.

PÅ SVARTMANGATAN

När planerna på en *Riksbyrå för folkbokföringen* började ta form, anmälde jag för byrådirektör Cecil Hammarberg mitt intresse att arbeta med detta och frågade om de inte behövde någon som skrev maskin. Min uppsats i statistik i min examen hade handlat om folkbokföringen i Sverige. Det låg nära till hands, eftersom jag genom pappas arbete (präst på Lidingö) hade fått intresse för det. Nu hade jag stor nytta av att jag begrep vad jag skrev om. Det blev även så att byrådirektör Hammarberg gjorde ett studiebesök på Lidingö församlings pastorsexpedition.

Jag förflyttades alltså till den nybildade avdelningen. Chef var Alf Olsson. Vi satt först i lokaler på Riddarholmen. Det var mycket maskinskrivningsarbete. Nya förordningar och bestämmelser skulle ju författas, tryckas och skickas ut till alla berörda parter.

Om jag minns rätt hade vi nu fått elektriska skrivmaskiner. Vill berätta något om den tidens maskinskrivning. Man skrev brev i formatet "kvarto", som var något bredare än dagens A4. Först skrev man ett koncept efter manuskript från byråsekreteraren, som skulle sparas i diariet på avdelningen. Sedan gjordes utskriften – ibland med kopior. Man hade särskilt kopiepapper och tunna papper för kopiorna, som lades ihop till vad man kan kalla ett "set". Det gällde alltså att ha ett jämnt nedslag och relativt kraftigt för att även den sista kopian skulle bli tydlig. Manuskripten var ofta skrivna för hand på oktavformat, d v s halva folio.

Ett sätt att få fram många kopior, om det gällde att

informera om något, var att skriva ut manuskriptet på stencil. I dag är det kanske inte många som vet vad det är. Man skrev alltså på att material, som var lite segt, och där tangenterna gjorde små hål, så att tryckfärg kunde tränga igenom, och ge läslig text. Stencilen monterades i en kopieringsapparat – som sköttes av vaktmästeriet – och man fick sitt antal kopior. Sidorna sorterades och nitades ihop till en lång skrivelse. Det kunde vara protokoll från sammanträden, kallelser till sammanträden – ja allt möjligt. Det fanns också en metod med spritkopior, men den var betydligt sämre.

Vissa av de nya författningarna skulle skickas till någon myndighet för godkännande och det fordrade ett s k "kungabrev". För dessa gällde särskilda bestämmelser. Det var ett hedersuppdrag att få skriva ett kungabrev. En förebild fanns. Ungefär en tredjedel ned på sidan skulle stå "Till Konungen". Sedan började själva texten med tre rader längst ned på sidan. Men nedanför den texten skulle stå en "ingress", som i korta ordalag angav innehållet i brevet. Vidare skulle brevet skrivas ut i "folio", d v s ett större och framför allt längre papper än kvarto. Dessutom skulle man skriva på dubbelark, och om brevet var långt skulle arken läggas inuti varandra för att slutligen sys ihop med blågult silkessnöre.

När avdelningen vuxit och tagit form flyttade vi till Svartmangatan. Det var byråchefen Alf Olsson, byråsekreterare Cecil Hammarberg, byråsekreterare Herbert A. Lindström, konsult Olle Rimér, kanslisterna Anna Hedin och Märta Karlsson och flera skrivbiträden. Kanslist Sonja Södergren fick tjänst på avdelningen, när valstatistikundersökningen hade färdigställts.

Även *Namnbyrån* ingick i avdelningen. På den avdelningen tilldelades nya efternamn till dem som av någon anledning ville byta. Vanligt var att "sonnamn" byttes mot något ovanligare. Arbetet där leddes av byrådirektör Stig Hiljding, amanuens Eva Ålander och kanslist Margareta Bäck m.fl.

Jag har några bilder från lokalerna på Svart-

Arkivet på Svartmangatan ca 1950

Vårt lunchrum på Svartmangatan ca 1950

mangatan. Det var ett gammalt hus med långa trappor – hiss fanns inte. Vi hade rum på flera våningsplan. På nedre botten fanns ett arbetsrum och där placerades höga hyllor för förvaring av personakter m.m.

Högst upp hade vi ett litet lunchrum, där vi åt vår medhavda mat. Det finns ju matställen runt Stortorget, men det var bara vid extra tillfällen som vi gick ut och åt.

I mitt arbete på folkbokföringen ingick att tilldela *personnummer* och att utfärda *personakter* för invandrare. Där påbörjades tilldelningen av

personnummer. Till en början var det endast födelseår, månad och dag samt ett tresiffrigt nummer. Den sista siffran skulle vara udda för män och jämn för kvinnor. Sista siffran i dagens personnummer är en kontrollsiffra. Den tillkom något senare. Och den räknas fram på ett rätt raffinerat sätt. Under de ursprungliga siffrorna placeras 2 och 1 (med början med 2) och sedan multiplicerar man siffran ovanför med siffran under. Dessa siffror summeras sedan, men siffror över 10 räknas var för sig och summeras. Man får då en summa, säg 35 och denna subtraheras från närmaste 10-tal. I detta fall 40 och man får då fram kontrollsiffran "5", som läggs till de ursprungliga siffrorna.

Man hade tagit fram uppslag i gult och blått som hade förtryckta sista siffror (udda och jämna på gult resp. blått). Nummerserien 001 – 999 hade fördelats på de olika länen, och de sista numren 930 – 999 disponerades av Riksbyrå för Folkbokföringen, som skulle tilldela alla immigranter deras nummer. Jag hade alltså fått uppdraget att göra detta. Så kom då de första breven med begäran om personnummer. Jag tog fram pärnarna och markerade att de numren var använda. Dagen därpå kom ytterligare några försändelser med begäran om personnummer.

När jag så slog upp pärnarna för att markera numren fann jag, att det var samma födelse-datum som på gårdagens personer. Det var samma personer, som både länsstyrelsen och pastorsämbetet hade begärt nummer för. Direkt in till byråsekreterare Herbert A. Lindström, som var ansvarig för personnumren. Vi kom genast fram till att vi måste ha ett register, där man kunde se vem som fått ett nummer. Med fyra små registerkort i en liten kortlåda på mitt skrivbord började det register som i dag omfattar tusentals kort. Gången vid handläggning av personnummerärenden blev att varje begäran om personnummer för någon invandrare jämfördes med tidigare utlämnade nummer via registerkorten. Registret växte ju

lavinartat och flyttades snart från mitt skrivbord till ett rum, där personal kunde sitta och arbeta med att jämföra begäran om personnummer med de redan utdelade. Registret flyttades flera gånger allt eftersom det växte.

Riksbyrå för folkbokföringen skulle även utfärda s k personakter för invandrarna och det arbetade jag med under lång tid. Posten innehöll dagligen mängder med brev med anhållan om personakter för invandrare. Mitt system var att genast behandla alla enkla ärenden och lämna dem vidare i behandlingsgången. Alla besvärliga ärenden som fordrade mera tid lades i en hög för sig. Den högen tog jag itu med när de enkla ärendena var avklarade. På så sätt kunde jag hålla undan, så att inte alla ärenden försenades i onödan.

SVEA LIVGARDES LOKALER

Under 1950-talet blev det aktuellt att samla hela statistiska centralbyrå under ett tak. År 1952 beslöts att man skulle flytta till de gamla kasernerna på Linnégatan, som använts av Svea Livgarde, som nu förflyttats från Stockholm. Byggnaderna är för övrigt ritade av arkitekten Ferdinand Boberg. Före flyttningen hade Statistiska centralbyrå arbetsplatser på ett flertal adresser, som mest ett tjugotal, tror jag.

Svea Livgarde, entrén Linnégatan 87 1967

På 1950-talet började nya datamaskiner att utvecklas. Vid Statistiska Centralbyrån hade bildats en särskild avdelning, *datamaskincentralen*. Denna avdelning hade sin egen budget och skulle vara självförsörjande.

Så småningom visade det sig att man efterfrågade statistik med en speciell uppläggning som skulle var avpassad efter kundens önskemål. Materialet fanns och man kunde ta fram det genom extra program för de nya maskinerna.

Datamaskincentralen hade alltså kapacitet att ta fram flyttningarna mellan de olika församlingarna och få ett mått på flyttningarna, vilket var användbart för kommunernas planering av byggande av bostäder, skolor m .m. Men maskinerna gav ingen text, bara uppgifter i form av siffror och koder. För varje kommun och församling hade skapats koder, som angav län, kommun och församling. Dessa uppgifter fanns i tabellerna över flyttningsstatistiken. För att läsa dem behövdes listor över koderna. Dem skrev jag ut på stencil en sommar, De bifogades sedan beställningarna över flyttningsstatistik. För att arbeta med detta bildades *den s.k. Statistiktjänsten*. Den som först arbetade med detta var aktuarie Linnéa Jonsson, men tjänsten utannonserades snart, då arbetet inte passade henne. Jag sökte och fick tjänsten och trivdes mycket bra med att organisera det nya som skapades. Statistiktjänsten växte rätt snabbt och flyttades mellan olika avdelningar bl a utredningsinstitutet och uppdragsverksamheten.

Utredningsinstitutet arbetade med intervjuare eller *lokalombud*, som de kallades först. Landet indelades i olika distrikt med ett *distriktsombud* i ledningen. Lokalombuden genomgick en skriftlig kurs och som avslutning en internatkurs på ett par dagar.

Det var Tore Dalenius som efter amerikanskt mönster startat verksamheten vid utredningsinstitutet. Efter honom var Ture Widstam chef en kort period. År 1956 blev Gunnar Jacobsson

chef för utredningsinstitutet. Han kom närmast från Stockholms stads statistiska byrå. Det blev så småningom min uppgift att tillsammans med Gunnar Jacobsson arrangera dessa kurser. Det gällde att hitta en lämplig kursgård på platser belägna på lagom avstånd för deltagarna. De första kurser som jag hade ansvar för, hölls i september 1957 dels på Sångasäby på Ekerö, dels på Wendelsbergs folkhögskola, nära Göteborg. År 1958 höll vi till på Graninge Stiftsgård. (Stockholms stift), på Värmdö.

Under kursen på Sångasäby hade vi besök av överdirektör Karin Kock och talare var bl a Ursula Wallberg och Arne Näverfelt. från Socialstyrelsen. Kursen på Graninge Stiftsgård invigdes av t f överdirektören Johannes Sjöstrand.

Kursdeltagare på Sångasäby. Sept. 1957

Arne Näverfelt håller föredrag. Sept. 1957

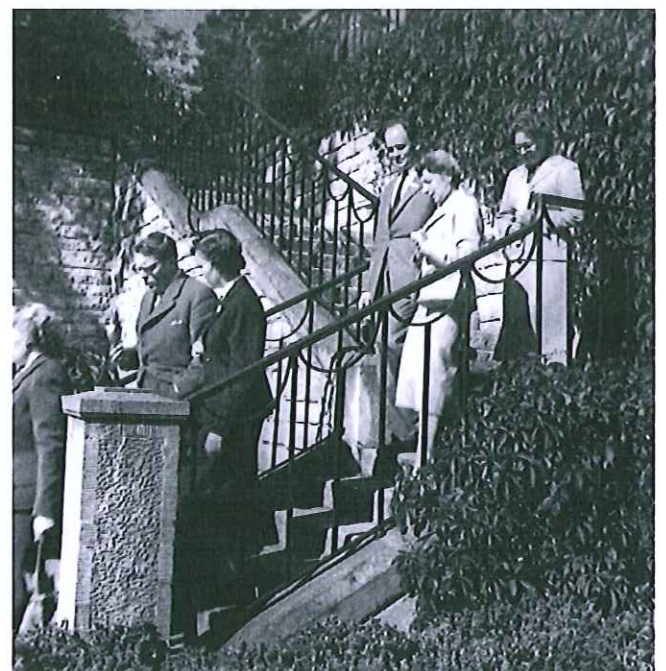

*Kurs på Vendelsbergs
folkhögskola, Mölnlycke
(vid Göteborg) sept. 1957*

Kursdeltagare på Graninge stiftsgård 1958

*Graninge-kursen – 1958
Johannes Sjöstrand, tf överdirektör
Gunnar Jacobsson, chef utredningsinstitutet*

På marsch till gruppafotot 1958

Distriktsombudet Inga Hellberg med grupp 1958

Vi hade också särskilda *utbildningsdagar* för speciella undersökningar. T.ex. levnadskostnadsundersökningen i november 1957, då vi besökte Båstad (stiftsgården), Hindås (Idrottsgården), Sparreholms slott (där Katarinastiftelsen med Margit Sahlin hade sin verksamhet), Västerås (Lövudden) och utanför Härnösand (ett pensionat på en ö dit man måste ta sig med färja!).

I februari 1958 hade vi utbildningskurser för sparundersökningen med besök i Skellefteå, Göteborg, Hässleholm, Nässjö och Ludvika. Även på dessa kurser medverkade personer från de myndigheter som beställt undersökningarna.

Levnadskostnadsundersökningen
Kurserna hölls i november 1957

- 14 – 15 nov. Båstad – Stiftsgården
- 18 – 19 nov. Hindås – Idrottsgården
- 21 – 22 nov. Sparreholms slott
- 25 – 26 nov. Västerås – Lövudden
- 28 – 29 nov. Härnösand på ett pensionat

Sparreholms slott nov. 1857

Västerås – Lövudden nov. 1957

Hindås idrottsgård nov. 1957

Pensionat utanför Härnösand nov. 1957

Hårnösands domkyrka nov. 1957

Sparundersökningen

Kurserna hölls i feb. 1958

- 13 feb. Skellefteå, Stadshotellet
- 15 feb. Sundsvall
- 17 feb. Stockholm
- 19 feb. Göteborg, Folkets Hus
- 21 feb. Hässleholm, Stadshotellet
- 22 feb. Nässjö, Stadshotellet
- 25 feb. Ludvika, Hotell Ritz

Skellefteå, Stadshotellet feb. 1958

Når man åkte runt på höll kurser fick man åka andra klass på järnvågen och kom man hem sent till Stockholm, var man berättigad att åka taxi. Vid ett tillfälle, når jag kom till Stockholms Central sent en kväll tog jag taxi hem till Lidingö. Jag var trött så jag bad att få åka Vasagatan, Kungsgatan och Sturegatan mot Lidingö "Den vägen är det bara röda ljus sa han". Inte når jag kommer, då är det grönt svarade jag morskt. (Det var på den tiden man körde bakgator för att slippa "röda ljus") Vi körde som jag ville och det visade sig ,att vi hade grönt ljus nio gånger av tio! Det har jag aldrig tidigare varit med om, var hans kommentar.

Göteborg, Folkets Hus feb. 1958

Grönsta prästgård, Lidingö i sommarsol

Kamrater vid kaffebordet 1951

Sammanhållningen mellan de anställda har jag upplevt som god. Vi på de olika avdelningarna blev väl samarbetade och träffades ibland även utanför arbetet, såsom vid jämna födelsedagar. Vid ett tillfälle år 1951 bjöd jag ut mina kamrater till Grönsta prästgård och vi fick en finkväll tillsammans. I någon grupp hade vi kräftkalas hos en av kamraterna.

I juni 1957 slutade två av de anställda distriktsombuden och de festades av på Solliden på Skansen.

I juli 1958 fyllde Gunnar Jacobsson 40 år och det frade avdelningen med en "pic-nic" nära Borgen på Gärdet. Jag tror att vi tog "långlunch" den dagen.

Margit Vinge fyllde 60 år den 28 april 1963 och vi var många från flera avdelningar som reste ut till Nacka för att uppvakta henne.

Vi som var med 1951

Firande vid Gunnar Jacobssons 40-årsdag, juli 1958

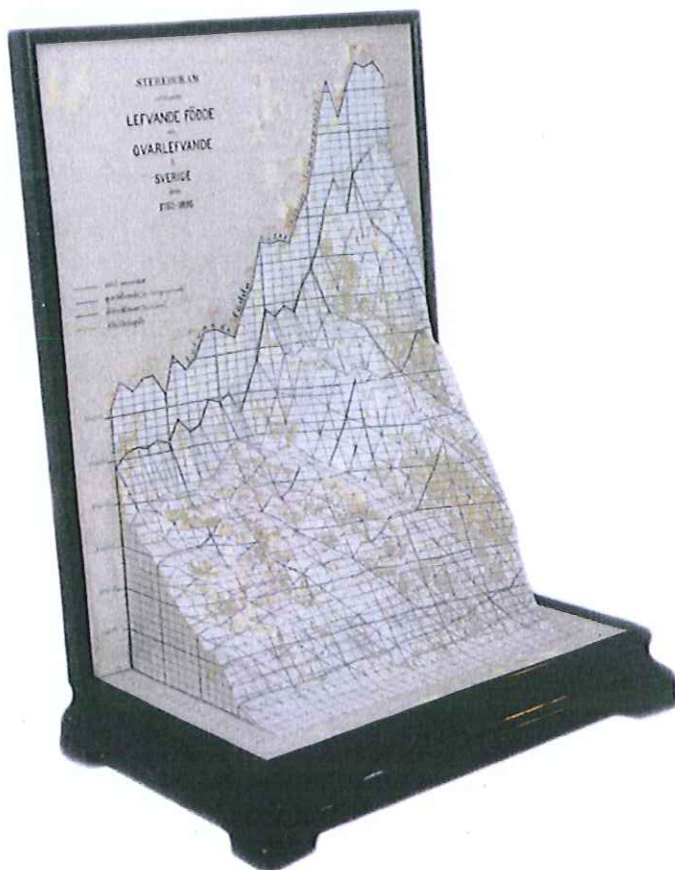
Avtackning på Solliden, Skansen, av två distriktsombud 1957

Margit Vinges 60-årsdag den 28 april 1963

Gratulanter 1963

S.k. Stereogram, utvisande befolkningens fördelning

Under en arbetsdag i lokalerna på Svea Livgarde var jag på språng i något ärende och fann att man arbetade på vinden med att röja i gamla saker. Jag blev nyfiken och började titta vad som fanns. Där stod några underliga skapelser, fick senare veta att de kallades stereogram och hade varit med på Stockholmsutställningen 1897. Det fanns också medaljer, som Statistiska Centralbyrån fått vid det tillfället för bra statistik. Jag gick snabbt ner till Gustaf Berglund och fick honom att följa med och se vad jag hittat. Vi räddade sakerna och medaljerna till eftervärlden. För att presentera medaljerna ritade jag en monter på uppdrag av överdirektör Karin Kock. Sedan dess har de funnits i biblioteket.

En sommarkväll, när jag var ute med bilen på Lidingö kom jag förbi en trädgård, där man just hade tagit ner en blommande shersmin. Det låg grenar i stora fång. Jag plockade åt mig så mycket jag kunde och lastade in i bilen. Så for jag in till Centralbyrån, (då i Svea Livgardet) letade rätt på pytsar att sätta dem i provisoriskt. Dagen därpå ordnade jag kvistarna i olika vaser och placerade i ett stort rum. Och så inbjöd jag alla att ta sin kaffepaus i det rummet. Det blev mycket uppskattat och ingen talade om någon allergi.

Ingvar Ohlsson
Överdirektör
1958 – 1961
Generaldirektör
1961 – 1978

År 1957 avgick Karin Kock med pension och till ny överdirektör utsågs *Ingvar Ohlsson*. Han var överdirektör åren 1958 – 1961 för att sedan vara generaldirektör från 1961 – 1975. Han var då 60 år och ville ägna sig åt annan verksamhet. Ingvar Ohlsson var född 1918 och dog 1996. Ingvar Ohlsson kom närmast från Konjunkturinstitutet. Så småningom följde Lennart Fastbom med till Statistiska centralbyrån. Under Ingvar Ohlssons tid skedde flera stora förändringar. Tiden var mogen att sammanföra statistiken från såväl socialstyrelsen som kommerskollegium till nya avdelningar inom statistiska centralbyrån. Han tog även initiativet till flytta en del av centralbyrån till Örebro. Under de här åren var kamratklubben livaktig och Generaldirektören visade stort intresse och deltog när han hade tillfälle.

Jag har några bilder från vår vardag på Linnégatan 87. Mitt lilla arbetsrum såg väl ut som de flesta andras. Kafferast tog vi ofta vid sammanträdesbordet i Ove Salomonsons rum.

Vera i sitt arbetsrum 1970

Kafferast 1970

Kafferast i Ove Salomonssons rum vid sammanträdesbordet 1970

Om man är anställd i statens tjänst och håller på i många år – c:a 30 år – är det praxis att man får en belöning för ”nit och redlighet i rikets tjänst”. I mitten på 1970-talet var det min tur. Jag minns inte så mycket. Men det hade blivit sed att man bjöds på lunch i festvåningen på restaurant Godthem på Djurgården. Medaljörerna åtföljdes av sin närmaste chef. I mitt fall var det Edmund Rapaport, vill jag minnas. Jag hade valt en guldklocka, som jag fortfarande bär. Några år senare var det Gunnar Jacobssons tur. Han valde en kristallskål från Orrefors. Lunchen var också då på Godthem.

30-årsvas i kristall 1982

Vid entrén till restaurant Godthem, Djurgården 1972

GARNISONEN

Rätt snart växte man ur lokalerna på Svea Livgarde och man började planera bygget, som i dag är Garnisonen, Karlavägen 100. På platsen låg de gamla byggnaderna som hörde till Svea Livgarde, ”Markan”, där vi hade ätit, ”Sjukan”, som användes till arbetslokaler. Gymnastikbyggnaden (där jag för övrigt spelat tennis en gång på 1930-talet med den kände Bengt Ahlbom) revs också. Alla dessa byggnader måste rivas för att ge plats åt nybygget. Detta var i början av 1970-talet

År 1972 skedde den stora flytten till Garnisonen Och

Rivningen har börjat 1969

Rivning pågår 1969

”Sjukan” rivs 1969

Svea Livgardes emblem i trappan 1972

Styrelsen sammanträder FEB 1972

allt det nya var verkligen nytt efter den tidens modell. Heltäckande mattor i olika färger (grönt, blått och rött) för att markera var man befann sig.

Alla packade ner sina pärmar och andra papper och beredde sig på att lämna Svea Livgarde efter ungefär tjugo år. Även Gd packade och det sista sammanträdet hölls i lokalerna.

Inga möbler togs med ty det fanns nya möbler till alla med stolar klädda i färg med de heltäckande mattorna Moderna maskiner, både skrivmaskiner och kopieringsmaskiner. Och man skulle kopiera själv.

I ledningen för Statistiska Centralbyråns satt nu Generaldirektör Ingvar Ohlsson. Vid sin sida hade han Lennart Fastbom och Gustaf Berglund och med Vera Morén som sekreterare.

Under åren på Svea Livgarde hade det varit lunchservering i ”Markan”. Det var väl inte det bästa matstället man kan önska sig, men det fick duga. Det var rätt stort och luftigt, men bullrigt. Maten var acceptabel och man var inte heller så kräsen. Det var bricksystem (som var tämligen nytt då) och man satte undan brickorna efter sig.

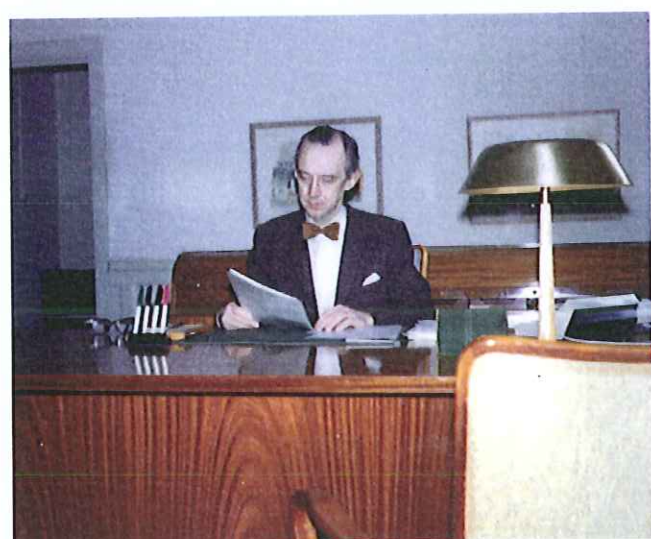
På Garnisonen fanns naturligtvis en modern restaurang för de anställda. Man köpte kuponger och stod även här i kö för att få mat på sin bricka. Det fanns även en avdelning med dyrare mat och kanske lite godare. Möjligheten att välja uppskattades av flera. Det fanns även en gästmatsal vid högtidliga tillfällen. Så småningom blev det möjlighet att sitta utomhus och äta.

Juli 1976

Styrelsen sammanträder 1972 inför flyttningen Lennart Fastbom. Ingvar Ohlsson, Knut Medin, Klas Wallberg, Gustaf Berglund, Harald Westerlund och Edmund Rapaport

GD Ingvar Ohlsson vid sitt skrivbord 1972

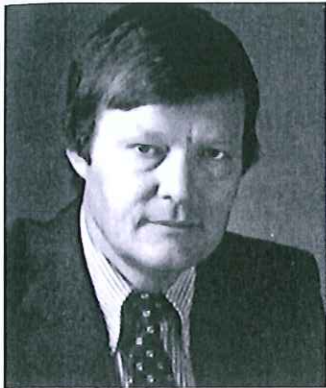
Sekreterare Vera Morén i sitt arbetsrum 1972

Vaktmästeriet packar 1972

GD packar också 1972

*Lennart Nilsson
Generaldirektör
1979 – 1983*

Efterträdare till Ingvar Ohlsson på generaldirektörsposten blev *Lennart Nilsson*. Han var född 1942 och avlade 1966 sin fil kand i Lund med bl.a. matematik och nationalekonomi. Han kom närmast från Finansdepartementet för att 1979 bli chef för statistiska centralbyrån. Hans tid på centralbyrån blev inte så lång, då man ville ha honom som chef på Riksskatteverket, dit för övrigt Riksbyrån för folkbokföringen överförts. Samtidigt upphörde församlingarna att handha folkbokföringen utom vad beträffar de rent kyrkliga uppgifterna. (Ett första steg mot skiljande av kyrkan från staten.)

Vid ett tillfälle på UI skulle man ta fram en broschyr om Centralbyrån och dess verksamhet. Hur det var fick jag uppdraget och det kom att bli broschyren "Bra att veta om Statistiska Centralbyrån". Jag följde i stort sett den interna telefonkatalogen och fick fram en användbar upplysande broschyr. Jag tror att den finns i ungefär samma utförande – med aktuella uppgifter – även i dag.

En dag på Uppdragscentralen gick jag in till chefen Per-Olof Dybeck, ty jag hade fått en idé. Året var 1977 och vi var nu rätt många på avdelningen och en del

Garnisonen – gården ca 1976

fick veta nyheter, men andra var kanske helt ovetande om vad som egentligen planerades. Jag föreslog att man skulle ha ett enkelt informationsblad, om vad som tilldrog sig, vem som hade semester, vem som var på tjänsteresa och liknande.. Han gillade idén och sade "Gör det du!" och så blev det. Innehållet blev alltså information om nya bestämmelser, som berörde oss, uppgifter om olika möten, om resor av olika slag, samt som avslutning en mer personlig uppgift, t.ex. att någon blivit mormor, någon vunnit i en tävling, eller varför det var flaggdag. När jag slutade 1980 fick jag i present alla mina meddelanden "UC-nytt" inbundna. Det visade ju att det faktiskt hade uppskattats. Tyvärr ville ingen överta jobbet, när jag slutade 1980.

I oktober 1980 uppnådde jag pensionsåldern och avgick från tjänsten. Hade då blivit byrådirektör. Chef var då sedan 1979 Lennart Nilsson. . Jag fick ett gott samarbete med honom, då jag som deltagare i kyrkomötet ordnade en utställning om Statistiska Centralbyrån i Medborgarhuset, där kyrkomötet höll till. Det blev lite PR för centralbyrån. En hel del av centralbyråns olika publikationer visades.

FRITIDSVERKSAMHETER

En konstförening bildades 1946 och de första stadgarna antogs den 19 juni 1947. Några år senare tillkom *kamratföreningen/kamratklubben* vid Statistiska Centralbyrån. Båda föreningarna anordnade utfärder som var mycket omtyckta.

Utflyktsmål för konstföreningen har varit bl a

Östra Ryds kyrka, Bogesunds slott och Vaxholm, Mälaren runt med Härkeberga kyrka, (känt för sina målningar av Albertus Pictor) Tidö slott och Västerås, Tullgarns slott och Trosa, Hörningsholms slott, Tre slott, nämligen Drottningholm, Svartsjö och Ekebyhovs slott.

Härkeberga kyrka 1975

På Lidingöbesök 1968

Tidö slott 1975

Tullgarns slott 1976

Tidigt var vi ute hos en konstnär på Lidingö.

En av kamratklubbens första utfärder gick 1962 till Sigtuna, där vi besökte Sigtunastiftelsen, Manfred Björkquists verk. År 1964 var målet Skoklosters slott och kyrka och 1965 reste vi till Uppsalas sevärdheter. Vi var till Gripsholms slott

och Mariefred, till Nyköping och Oxelösund för att nämna några.

Så småningom blev det en SCB-dag med olika aktiviteter. Bl a lite udda idrotter på Ågesta och Lida och i parken vid Kampementsbadet.

Skoklosters slott 1964

I Sigtuna, på Sigtunastiftelsen 1962

Skoklosters kyrka 1964

I Sigtuna; på marsch till bussen 1962

Samling vid entrén Linnégatan 87 för avfärd till Uppsala 1965

Tävling med ballonger på Lida friluftsgård 1971

På Ågesta friluftsanläggning är simning ett moment 1968

Gruppen får instruktioner 1971

Utfärd till Gustafsbergs fabriker 1967

År 1970 ordnade konstföreningen en stor *utställning* i sessionssalen på Svea Livgarde. Utställningen omfattade verk utförda av de anställda. Det visade sig att bland personalen fanns många som var konstnärliga och hade alster att visa. Utställningen hade många besökare och väckte stor uppmärksamhet.

Ulf Hörding och Klas Richard beundrar några verk 1970

GD Ingvar Ohlsson på besök 1970

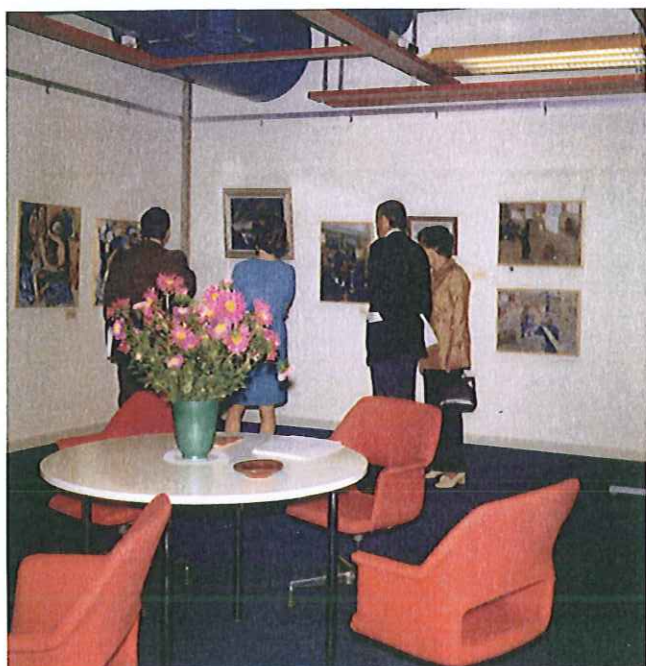

Del av utställningen 1970

Allt färdigt inför öppnande av utställningen 1970

År 1972, när vi hade flyttat till Garnisonen gjorde vi om det och även denna gång blev det lyckat och uppskattat. Det visade sig återigen att det var många anställda som hade oanade förmågor. Vi fick använda en lokal helt nära restaurangen, vilket var till stor fördel. Det var lätt för alla besökare att hitta dit.

Ett hörn av utställningen 1972

Några av tavlorna 1972

Maud Theorin besöker utställningen 1972

Astrar i mängd lyste upp 1972

Vi använde också några montrar att ställa saker i 1972

År 1977 var det 30-årsjubileum för konstföreningen och då gjorde vi en utställning med verk som köpts in av vinnarna för de pengar de vunnit på konstföreningens utlottningar. Det hade blivit många under alla år. Utställningen nu hölls i anslutning till entrén till Karlavägen 100.

Vid årsmötet i mars 1981 på Prins Eugens Valdemarsudde avtackades ”den avgående ordföranden Vera Sandahl-Jacobsson efter en sällsynt omfattande och uppskattad verksamhet i föreningens tjänst. Vera hade först som sekreterare och sedan 1970 som föreningens ordförande utan avbrott ingått i styrelsen sedan 1953. Till Vera och likaledes avgående kassaförvaltaren Birgit Kristiansson, som varit verksam 12 år i föreningens tjänst, överlämnades blommor och avskedsgåvor efter insamling bland medlemmarna.” Så står det i protokollet. Ny ordförande blev Klas Richard.

SPRIDDA MINNEN

Från tiden på Riddarholmen eller mera exakt från åren på Svartmangatan finns ett speciellt minne. Verket hette egentligen KUNGLIGA Statistiska centralbyrån. Den 29 oktober 1958 – en söndag – dog gamle kungen Gustaf V och hans begravning skedde i november i Riddarholmskyrkan. Eftersom vi var i ett kungligt verk hade vi möjlighet att få biljetter till det avspärrade området kring kyrkan för att från bästa plats få se begravningskortegen

anlända till kyrkan. Jag utnyttjade erbjudandet och stod och frös bland den stora publiken. Det var märkvärdigt då och är nu ett egendomligt minne från en svunnen tid.

Ett annat udda minne är att vi firade 200-årsminnet av tillblivelsen av Tabellverket som sedan blev statistiska centralbyrån med en sammankomst på Riddarhuset. Året bör ha varit 1948. Högtidsföredraget hölls av gamle professorn Eli Heckscher. Vi satt på de ryggstödslösa bänkarna och lyssnade andäktigt. Efteråt bjöds det på mazarin till kaffet. Den som höll i firandet var kanslichefen Sten Högberg.

Det bildades så småningom en seniorförening, men den vet jag egentligen inte mycket om. Jag har aldrig varit medlem. Det var liksom inte aktuellt, eftersom jag ungefär samtidigt med pensioneringen gifte mig med Gunnar Jacobsson, också i statistiska centralbyrån. Vi hade arbetat ihop för länge sedan, före hans utlandsuppdrag. Jag fick familj och därmed en helt annan tillvaro, som jag skulle samordna med mina gamla egna intressen. Det räckte med mina gamla föreningar, där jag sedan länge var mycket engagerad.

Lidingö hösten 2011

Vera Sandahl-Jacobsson